

E. Nieznański

"Elementarne wiadomości z semantyki i metodologii logicznej: wykłady dla studentów I roku socjologii", Halina Mortimer, Warszawa 1972 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 9/2, 216-217

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

że mamy rozstrzygnąć, czy warunkiem koniecznym jest czynnik T czy U czy W” — jak wynika z dalszego tekstu — autorowi chodziło o warunek wystarczający, a nie konieczny. Na s. 27 (wiersz 9 cd dołu) pojawia się termin „indukcja enumeracyjna”, mimo że w całym skrypcie nie posiada on nigdzie wyjaśnienia. Dydaktycznie bardziej dotkliwym mankamentem jest pojawienie się (z niedopatrzania korektorskiego) na s. 38 czternastu egzemplarzy litery „R” bez wymaganych tam indeksów, co w rezultacie dało np. tę wypowiedź: „Niech rozważanymi relacjami równościowymi będą: R, R, R; niech R zawiera się w R, ta zaś w R”.

2.2.2. Do szczególnie interesujących rozważań tego skryptu zaliczamy fragment oznaczony numerem 5.3 określający relacje równościowe między wyrażeniami wraz z pomysłowym uszeregowaniem tych relacji, wyjaśniającym wielorakość definicji normalnych i skalowanie dokładności odwzorowań tekstu przy jego przekształcaniu. Cały poza tym rozdział „Problematyka logiczna przekształceń tekstu” frapuje swoją oryginalnością i zaskakuje dojrzałością i prostotą rozwiązań. Wyjąwszy ośmiostronicowy fragment 7.2 (który rzeczywiście jest napisany dla bibliotekoznawców) część skryptu autorstwa W. Marciszewskiego jest specjalnie godna polecenia również studentom filozofii.

E. Nieznański

Halina Mortimer. Elementarne wiadomości z semantyki i metodologii logicznej. Wykłady dla studentów I roku socjologii. Warszawa 1972, skrypt, s. 128, Wydawnictwa UW

Do doskonałym uzupełnieniem, poszerzeniem i pogłębieniem rozwiązań w zakresie problematyki analogicznej do tej, która była prezentowana w II części Zarysu logiki dla bibliotekoznawców, jest skrypt H. Mortimer. Został on rozłożony na pięć rozdziałów:

1. Wybrane pojęcia semantyki logicznej (s. 11—40: zdanie, schemat zdania, nazwa, predykat, termin funkcyjny, stałe logiczne, tautologie i kontrtautologie, prawda i fałsz logiczny, pojęcie metajęzyka, wynikanie logiczne);

2. Kwantyfikatorowa interpretacja zdań języka naturalnego (s. 41—58: klasyczne zdania kategoryczne, inne słowa kwantyfikujące, metody przekładania etnicznych słów kwantyfikujących na język kwantyfikatorowy);

3. Uzasadnianie (s. 59—88: uzasadnianie bezpośrednio i pośrednio, wnioskowanie dedukcyjne, entymematy, wnioskowanie zawodne);

4. Definiowanie (s. 89—110: pojęcie definicji predykatu, nazwy i terminu funkcyjnego, definicje projektujące, konwencja terminologiczna, warunki poprawności definicji);

5. Ppstulaty terminologiczne; zdania analityczne i syntetyczne (s. 111—124).

Skrypt ten odznacza się dużymi walorami dydaktycznymi uzyskanymi przy tym w sytuacji przekazywania bogatej i złożonej treści. Jest napisany wzorowo starannie. Poza błędnym zanotowaniem we wzorze 137 (s. 83) litery „g” zamiast „q” i na s. 105 (wiersz 11 cd dołu) wyrażenia „człon definiowany” zamiast „człon definiujący” żadnych błędów dezinformujących czytelnika autor niniejszego komunikatu nie znalazł. Opory jakie może mieć czytelnik wobec przyjętej przez autorkę (w rozdz. 2) słabej interpretacji ogólnych zdań kategoriycznych i mocnej — dla zdań szczegółowych (choćby dlatego, że wtedy zdania złożone o budowie „jeżeli SaP, to SiP” nie są prawdami logicznymi) nie mogą rzecz jasna być obrócone przeciw autorce wobec nie zakończonego jeszcze w literaturze logicznej sporu o adekwatność bezliku konkurujących interpretacji arystotelesowych operatorów. Szczególnie wydaje się cenny w tym skrypcie, wszechstronny pokaz metody ujawniania logicznej struktury zdań języka naturalnego, a także jasny, dokładny i pogładowy wykład teorii uzasadniania naukowego.

E. Nieznański